

بررسی تطبیقی اصول خوانایی در طراحی شهری بافت فرسوده نمونه موردی: شهر همدان

حمیدرضا صارمی^۱، خشایار نیکوئی بازوند^۲

۱- دکترای تخصصی، دانشگاه تربیت مدرس تهران.

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، دانشگاه علوم و تحقیقات بروجرد.

Khashayarnikoe64@gmail.com

خشایار نیکوئی بازوند

خلاصه

خوانایی یکی از اصول پایه در ارتقا سرزندگی محیط های شهری است؛ توجه به این اصل این سوالات را مطرح می کند که تا چه میزان رعایت آن می تواند بر غنای محیط بیافزاید و آیا رابطه معناداری بین این اصل و ارتقاء کیفیت محیط و تعاملات مردم وجود دارد؟ روش تحقیق به صورت "توصیفی-تحلیلی" می باشد و روش جمع آوری اطلاعات به روش میدانی و کتابخانه ای صورت گرفته است. در این تحقیق در ابتدا ضمن اشاره به اصول طراحی شهری از دیدگاه بنتلی، اصل خوانایی مورد تاکید قرار گرفته است و این اصل مطابق پنج عنصر کلیدی لینچ در توصیف و تحلیل بافت فرسوده شهر همدان مورد بررسی واقع شده است. در این میان یافته ها با آزمون خی ۲ تجزیه و تحلیل شده است. نتایج حاصل بیانگر اثبات فرضیه ها مبنی بر تاثیر گذاری مسجد جامع و نیز میدان مرکزی همدان به عنوان عناصر کلیدی جهت تحقق خوانایی و درک مردم از بافت مورد نظر می باشد.

کلمات کلیدی: طراحی شهری، اصول خوانایی، بافت فرسوده، همدان

۱. مقدمه

شهرهای تاریخی دارای چنان سیمایی هستند که می توان آنها را بصورت کلی یکپارچه و منسجم در نظر گرفت. این ویژگی نه تنها در ابعاد شهر بلکه در اجزاء نیز قابل مشاهده است. کیفیتی که در شهرهای امروزی بندرت یافت می شود. این کیفیت و ویژگی ها حاصل بکارگیری اصول و روش هایی است که در طراحی شهرها بکار بسته شده و بر غنای محیط و خوانایی شهر افزوده است. اصولی که باعث سرزندگی شهری و ایجاد هویت و احساس تعلق خاطر در میان ساکنین می گردد. امروزه شاهد بوجود آمدن فضاهایی که بدون توجه به اصول طراحی شکل گرفته اند و این سیر نادرست تا جایی پیش می رود که فضاهای پویایی و انعطاف پذیری سابق را نداشته و صرفاً عملکرد را مد نظر داده است. در این گونه بافت ها شخص درکی صحیحی از موقعیت خود نداشته و فضای بوجود آمده باعث لذت استفاده کنندگان نمی شود. بنا بر این اهمیت بحث از آنجا ناشی می شود که فرد با عدم درک مناسب و رابطه اش با فضای پیرامون دچار سر در گمی می شود. شاخص ترین اهمیت این پژوهش طراحی و ایجاد عناصر و فضاهایی در بافت شهری است که می تواند باعث ارتقاء خوانایی بالا بردن درک افراد از موقعیت هایی که فضا و بافت به آنها عرضه می کند، گردد. شناسایی و بررسی عناصر تاثیر گذار بر خوانایی در بافت فرسوده شهری به منظور ارتقا کیفیت محیط های شهری و ایجاد سرزندگی در بافت مورد مطالعه است.

(۱) به نظر می رسد که وجود نشانه هایی نظیر مسجد جامع در بافت سنتی شهر همدان بر میزان خوانایی آن موثر است.

(۲) به نظر می رسد وجود گره های شهری مانند محل تجمع کارگران و نیز میدان امام باعث خوانایی محدوده مورد مطالعه گردیده است.